

oldalán ott van az egyenszöveg: „Ebből a könyvből készült 100 / számozott és a szerző által / aláírt példány piros címnyo- / mással merített papíron, I– / XXV. és 26–100-ig, amelyek / könyv- / árusi forgalomba nem / kerültek.” Számozás azonban nincs benne, ám helyett – az előbbi szöveg alatt, nagyobb méretű fett betűből szedve – ez olvasható: „Ez a könyv Juhász Gyuláé” – alatta pedig a szerző, József Attila autográf aláírása.

Hogy miért éppen Juhász Gyula számára készült ilyen egyedi példány, nem szorul különösebb magyarázatra: Juhász fölfedezője, atyai pártfogolója volt József Attilának. Annál érdekesebb az, hogy egyáltalán eszébe jutott a fiatal költőnek ilyen unikális példány készíttetése. A gesztus szubjektív értékét ugyanis ez a tény, tehát maga az ötlet adja. A tárgyi igazsághoz tartozik azonban, hogy az egyedi példány készíttetése nem egyszeri ötlete volt József Attilának. Ismerjük a *Nem én kiáltok* kötet egy olyan példányát, amely párja a Juhásznak. Ezt saját magának, saját nevére csináltatta a fiatal költő, majd – a nagy szerelem idején – tovább ajándékozta Vágó Mártának⁵. S készült egy harmadik ilyen egyedi példány is: 1936-ban, a *Nagyon fájból*, Ignotusnak. Ezt azonban nem ismerjük, valószínűleg megsemmisült; létét csak Ignotus Pálnak Komlós Aladárhoz írott 1967. június 2-i levele dokumentálja: „Sajnos, ami már sosem fog megkerülni: Attila a *Nagyon fáj* kötet külön Ignotus nevére nyomtatott amatőr példányát – tudod, Cserépfalvi ilyenben nagy volt – keze írásával így dedikálta apámnak: »Ignotusnak, aki hozzám is fejedelmi volt.« A példány nálam volt, hogy a Haladás irodalmi pletykarovata részére facsimilét készíttessen belőle, de 1949. szeptember 5-én a margitszigeti Palatinusban a sors másképp határozott.”⁶ A „sors” itt az ÁVH képében jelent meg, Ignotus Pált, „mint angol kémét” ekkor tartóztatták le, személyi dolgait pedig bűnjelként lefoglalták.

Csak érdekességként jegyzem meg: a *Nem én kiáltok* előállításakor „kitalált” piros címnyomás a *Nagyon fájból* ismét megjelenik, de e kései kötetnek már valamennyi példánya ilyen piros címnyomású. József Attila, úgy látszik, kedvelte ezt a tipográfiai megoldást.

LENGYEL ANDRÁS

Vékás Lajos levelei Dsida Jenőhöz a Pásztortűz szerkesztéséről. A kolozsvári *Pásztortűz* (1921–1944) szerkesztésében 1927 végén újabb változás következett be. Ekkor ugyanis Vékás Lajos (1880–1962) mint a folyóiratot kiadó Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Rt. vezetője Dsida Jenőt (1907–1938) nevezte ki technikai szerkesztőnek, a szerkesztői feladatokat 1924-től ellátó György Lajos (1890–1950) helyébe.

1.

Nagyságos Dsida Jenő szerkesztő úrnak

Helyben

Cluj-Kolozsvár, 1927. december hó 23-án

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy igazgatóságunk dr. György Lajos szerkesztő úrnak külföldi útjáról való visszaérkezéséig, mindenestre azonban 1928. évi március hó 31. napjáig a *Pásztortűz* című szépirodalmi folyóirathoz technikai szerkesztőként alkalmazza.

⁵ M. RÓNA JUDIT: *József Attila kéziratai és levelezése*. Katalógus. Bp. 1980. 2004. tétel.

⁶ M. RÓNA JUDIT: *i. m.* 2154. tétel.

Javadalmazása havi előre fizetendő 2500,- lej, azaz: kettőezer-ötszáz lej. Ezenkívül a szerkesztőbizottság által elfogadott és leközölt versek, cikkek stb. után megilleti a rendes tarifaszzerű díjazás.

Teljes tisztelettel:

[Bélyegző:] Minerva Irodalmi és Nyomdai Müintézet Részvénytársaság, Kolozsvár
Dr. Vékás

Dsida Jenő 1928 őszén, jobb javadalmazásért, házitanítói állást vállalt a báró Huszár családnál, miközben a *Minervától* 1929 nyaráig terjedő fizetés nélküli szabadságot kért és kapott.

2.

Tekintetes Dsida Jenő úrnak

Helyben

Cluj-Kolozsvár, 1928. november 16.

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy Igazgatóságunk fizetéstelen szabadságolása iránti kérését f. évi szept. 1-jétől 1929. július 1-jéig terjedő időre elfogadta. Amennyiben állását a szabadsági idő lejártakor nem állna módjában elfoglalni, kérjük, szíveskedjék minket legalább két hónappal megelőzőleg értesíteni, hogy helyének betöltéséről megfelelően gondoskodhassunk. Ha netalán a mi részünkről úgy alakulnának a körülmények, hogy állását nem tudnók fenntartani, két hónappal megelőzően erről értesíteni fogjuk.

Teljes tisztelettel:

[Bélyegző:] Minerva Irodalmi és Nyomdai Müintézet Részvénytársaság, Kolozsvár
Dr. Vékás – Dr. Nagy

Dsidának szüleihez írott 1928. november 19-i leveléből tudjuk (vö. DSIDA Jenő: *Séta egy csodálatos szigeten*. Szerk. MAROSI Ildikó. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó, 1992. 323–328.), hogy állását Abafáján 1928. november 17-én foglalta el. A *Pásztortűznél* helyettesítésére Finta Zoltán (1896–1947) vállalkozott. Amikor azonban Finta – 1929 elején – a *Brassói Lapoktól* jobb állásajánlatot kapott, ismét időszerűvé vált a szerkesztési feladatok átgondolása.

3.

Nagys. Dsida Jenő szerkesztő úrnak

Abafája

Cluj-Kolozsvár, 1929. márc. 2.

Kedves Szerkesztő Úr!

A Pásztortűz szerkesztésénél újból egy ránk nézve elég nehéz helyzet állott elő. Ugyanis Finta Zoltán, aki ez átmeneti idő alatt a lapot kifogástalanul és az Igazgatóság megalégedésére szerkesztette, meghívást kapott a Brassói Lapokhoz rendes munkatársnak. Természetesen Finta – bár a felkínált állás anyagi tekintetben is igen jó – nem szívesen megy el Kolozsvárról, de mert a jelenlegi állása egészen ideiglenes, mégiscsak úgy fog döntenie – a legnagyobb valószínűség szerint –, hogy a brassói állást elfogadja. Ez esetben a Pásztortűz ismét szerkesztő nélkül marad jó pár hónapig, ami egyáltalában nem fog javára szolgálni. Amidőn ezeket a körülményeket a szerkesztő úr tudomására hozom, arra kérem, hogy szíveskedjék egyfelől tájékoztatni arra nézve, hogy mikor vehetné át a lap tényleges szerkesztését, és hogy mik a jövő

tervei. Tudnunk kell ugyanis, hogy amennyiben a lap szerkesztését átveszi, körülbelül mennyi ideig számíthatunk még szerkesztői munkásságára. Kérem arra nézve is véleményt nyilvánítani, hogy ha Finta tényleg itt hagy, az átmeneti időre miképpen és esetleg ki által véli a szerkesztést megoldhatónak. Megjegyzendő, hogy a szerkesztést jelenleg Finta egyedül végezte, mert a szerkesztőségi tagok tényleges munkával a szerkesztéshez nem járultak hozzá, és más irányú nagy elfoglaltságukra való tekintettel aktív munkát tőlük remélni nem is lehet.

Mielőbbi szíves válaszát kérve, vagyok

szívélyes üdvözléssel, kész híve:

Dr. Vékás Lajos

A következő levél már a Finta távozta utáni helyzetről ad számot. Arról, hogy Dsida szabadságának lejártáig a *Pásztortűz* szerkesztésének feladatait ideiglenesen Gyallay Domokos (1880–1970), Boros György (1855–1941), valamint Szász Ferenc gazdasági szakíró vállalja.

4.

Cluj-Kolozsvár, 1929. március 11.

Kedves Szerkesztő Úr!

A f. hó 5-én kelt levelére tudatom, hogy Finta Zoltán a Brassói Lapoknál felkínált állást elfogadta, mert itt bizonytalanban nem maradhatott, és rövid időn belül új állását el fogja foglalni. Az átmeneti időre a *Pásztortűz* szerkesztését Gyallay, Boros és dr. Szász Ferenc vállalták el. Július 1-jére feltétlenül várjuk.

Egyben közlöm, hogy intézkedtem arra nézve, hogy a könyvkereskedés küldje el a Tenis-könyvek jegyzékét, valamint Bánffy kegyelmes úrnak 1 példányt a „Leselkedő magány” című kötetből.

Szíves üdvözlését küldi:

Dr. Vékás Lajos*

Dsida Jenő 1929. március 3-án tartotta meg székfoglalóját a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságban (alapítási éve 1876). Amint arról 1929. március 4-i levelében szüleit tájékoztatta (vö. DSIDA Jenő: *i. m.* 356–361.), Marosvásárhelyen alkalma nyílt a vele együtt szereplő Bánffy Miklóssal (1873–1950) külön is szót váltani. Nyilván ennek a beszélgetésnek a nyomán kérte – alkalmasint a Vékás Lajos említette, 1929. március 5-i levelében –, hogy a *Minerva* küldjön egy példányt *Leselkedő magány* című, első verseskönyvéből a nagy tekintélyű irodalomszervezőnek.

A verseskönyv megjelenésének és a Bánffyval ápolts ismeretségnek minden bizonnyal szerepe volt abban, hogy a *Pásztortűz* szerkesztői munkakörét 1929 júliusától ismét ténylegesen betöltő Dsida 1929 augusztusában első ízben vehetett részt a Helikon írói társaság marosvécsi találkozásán.

MÓZES HUBA

* Géppel írt és kézzel aláírt, részben nyomtatott keltezésű levelek, a *Minerva* fejléces papírján. Közlésre való átengedésükért Olcsvári Melindát illeti köszönet.